

УДК 004.738(1–61)

Світлана Горова,

наук. співроб. ФПУ НБУВ, канд. наук із соц. комунікацій

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ

У статті розглядаються характерні особливості процесу розвитку сучасних соціальних інформаційних комунікацій, активізація в цьому процесі електронних інформаційних технологій, у тому числі, соціальних мереж і блогосфери.

Ключові слова: інформаційні комунікації, інформаційний суверенітет, інфосфера, соціальні мережі, інформаційно-психологічні впливи.

Сучасні дослідження свідчать про те, що інформаційний етап є якісно новий етап її становлення. На користь даного твердження свідчить посилення глобальних характеристик інформаційних процесів сьогодення, розвиток електронних інформаційних технологій та створення можливостей для переважної більшості членів суспільства до активного використання й продукування нових інформаційних ресурсів. Таким чином, сучасна інфосфера сприяє розвитку творчого потенціалу людства, забезпеченню можливості адекватної його реакції на виклики сучасності. Поряд із цим, глобалізаційні процеси можуть сприяти розвитку соціокультурної уніфікації, що може негативно впливати на перспективи подальшого суспільного розвитку. Дана ситуація обумовлює необхідність подальшого осмислення комунікативних процесів, їх ролі і значення в розвитку сучасного суспільства як теми для самостійного наукового пошуку. Дослідження комунікаційних процесів при цьому має враховувати наявну суспільну необхідність:

- зростаючої потреби в продукуванні нової інформації, що відображає нові реалії навколишнього світу і внутрішньосуспільних змін для ефективного використання в процесі реагування на ці зміни;
- інформаційного взаємообміну між соціальними структурами на значних відстанях, а пізніше – і в загальноцивілізаційному масштабі, що, власне, і стало основою формування глобального інформаційного простору;

- важливості достовірної передачі інформації без суттєвих втрат, наявності рівня технологічних шумів, що спотворюють інформацію;
- задоволення суспільних потреб у постійному розширенні доступу до суспільно значущих обсягів наявної інформації, пов'язаному з ускладненням соціальної структури суспільства.

Інформаційні комунікації є необхідним елементом механізму забезпечення функціонування всіх складових інформаційного процесу, необхідного для сучасного розвитку інформаційного виробництва, збагачення базових масивів інформації загальносуспільного значення та соціальних інформаційних баз всіх складових соціальної структури суспільства новими ресурсами, задоволення інформаційних запитів усієї системи користувачів національними інформаційними ресурсами та ресурсами глобального інформаційного простору, забезпечення якісного доступу до інформації всім категоріям населення, а також – сприяння можливості інфотворення, самовираження в інформаційній сфері суспільної діяльності всім громадянам у процесі становлення демократичного суспільства. «Через циркуляцію в соціуму знань, цінностей, норм, соціальних сенсів, вирішених у знаковій формі, символічно охоплюється складна структура соціального простору, доступного для сприймання масовою, нормативною, індивідуальною свідомістю» [1].

Увага до цього виду комунікацій пов'язана також з тим, що інформаційна сфера життя суспільства в останні десятиріччя зазнає дедалі більш відчутних впливів комп'ютеризації, широкого поширення електронних інформаційних технологій, що набувають першорядного значення в інформаційному суспільстві.

Під соціальними інформаційними комунікаціями таким чином розуміються комунікації, призначені для забезпечення суспільно значущою інформацією всіх елементів соціальної структури суспільства, налагодження загальносуспільних інформаційних обмінів в інтересах існування і розвитку суспільства [2].

У цілому ж, узагальнюючи сучасні уявлення про інформаційні комунікації, слід зауважити таке:

- вони первинною своєю основою мають інформаційний ресурс, що забезпечує функціонування виробничих відносин і залежать як від їхнього рівня розвитку, так і від розвитку відповідних продуктивних сил;
- метою їх функціонування є об'єднання необхідних для існування суспільства видів діяльності, координація в його інтересах діяльності наявних соціальних інститутів, окремих членів суспільства, забезпечення

необхідного внутрішньосуспільного обміну результатами матеріального й духовного виробництва;

– сприяють формуванню інформаційної бази – як основи всіх видів суспільної діяльності;

– схема функціонування соціальних інформаційних комунікацій містить у собі зацікавлену множину суб'єктів, кожен з яких може, у свою чергу, включати в себе окрему людину, групу людей аж до суспільства в цілому, а також інформацію у вигляді об'єкта, що передається і приймається під час спілкування. У соціальних інформаційних комунікаціях об'єктом є соціальна інформація – та інформація, що функціонує в суспільстві;

– засобами передачі соціальної інформації в комунікаціях можуть бути будь-які з відомих на сьогодні матеріальних носіїв інформації: до носіїв електронної інформації включно, а також технічні та інші пристрої, що забезпечують доставку інформації на тих чи інших носіях;

– формами передачі інформації є всі вироблені практикою соціального інформування жанри електронної інформації, друкованого слова, мови, науки та ін.

У зв'язку з розвитком технічного прогресу можна прогнозувати, що в найближчі роки вітчизняна структура соціальних інформаційних комунікацій відповідно до глобальних закономірностей зазнає серйозних впливів і відповідно до структурної перебудови суспільства – значних змін.

Джерелами розвитку нових тенденцій можуть стати:

По-перше, запровадження електронного урядування. Його наслідком буде відкритість та прозорість діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування; економія часу та матеріальних ресурсів; підвищення якості надання адміністративних послуг.

По-друге, ефективності циркуляції інформації в суспільстві сприятиме також розвиток засобів комп'ютерної лінгвістики, автоматизованого формування універсальних і проблемно-орієнтованих словників. У зв'язку з цим виникає проблема широкого утвердження в системі як внутрішнього, так і зовнішнього інформаційного обміну у сфері комп'ютерних ресурсів поряд з уже широко використовуваними мовами також і українською.

По-третє, поряд із цим наповнення вітчизняних інформаційних баз новою інформацією пов'язане з розвитком комунікацій і технологій співробітництва в рамках міжнародних проектів, що охоплюють євразійські інформаційні структури і, у цілому, глобальний інформаційний простір. Дедалі більшої актуальності набуває необхідність інтелектуалізації українських пошукових систем і засобів навігації в Інтернеті, а

також приведення діючих в Україні стандартів (термінологічних, форматних тощо) у відповідність до нормативних документів Міжнародної організації зі стандартизації та Міжнародної електротехнічної комісії.

По-четверте, – на думку одного із сучасних теоретиків суспільства мережевих структур (network society) М. Кастельса, саме мережі становлять нову соціальну морфологію розвинутих суспільств, а поширення «мережевої» логіки значною мірою позначається на ході й результатах процесів, пов'язаних з виробництвом, повсякденним життям, культурою та владою.

Їх важливим елементом стають соціальні медіа – набір онлайн-технологій, які вможливають спілкування користувачів між собою в різноманітних формах – налагодження контактів, взаємодія один з одним, обмін думками, досвідом і знаннями, а також новинами, відео, фото, музикою і посиланнями.

Інтернет-блоги (напр., «Живий Журнал») – новий, але досить ефективний канал ІПВ (інформаційного психологічного впливу). Він поліфункціональний, постійно розширюється, його використовують:

- для поширення ідей, ідеологій, громадських і політичних рухів (пропагандистська функція);
- для інформування, координування, стимулювання зацікавлених груп – об'єктів впливу (організаційна та консолідаційна функція);
- для протидії офіційній ідеології, політичним опонентам чи іноземним спецслужбам (контрпропагандистська функція);
- для формування громадської думки чи поступової зміни усталених у суспільстві цінностей, стереотипів, міфів тощо (як елемент стратегії м'якої сили та стратегії розумної сили).

Соціальні мережі також стають ефективним каналом інформаційно-психологічного впливу. Вони часто мають кілька базових форм: ланцюгові (лінійні) мережі, у яких кожен член пов'язаний з усіма іншими і може здійснювати комунікацію безпосередньо з кожним вузлом. Однак їх особливістю є те, що мережа – це група окремих суб'єктів, які мають спільні неформальні норми або цінності, що становить нову форму соціальної організації [3]. Вони сприяють організації соціальних комунікацій та реалізації базових соціальних потреб.

Таким чином, у сукупності своїй напрацювання сучасних дослідників сьогодні вже дають можливість окреслити характерні особливості соціальних комунікацій, що дають змогу відмежувати їх від інших процесів взаємодії між суб'єктами, «опосередкованими певним об'єктом» [4].

Список використаних джерел

1. Соціологія: короткий енциклопедичний словник / за заг. ред. В. І. Воловича. – К. : Укр. центр духовн. культури, 1998. – С. 242–243.
2. *Горовий В. М.* Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс / *В. М. Горовий* ; наук. ред. Л. А. Дубровіна ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2010. – С. 52.
3. Сугестивні технології маніпулятивного впливу : навч. посіб. / В. М. Петрик, М. М. Присяжнюк, Л. Ф. Компанцева [та ін.] ; за заг. ред. Є. Д. Скулиша. – 2-ге вид. – К. : ЗАТ ВІПОЛ, 2011. – С. 168–171.
4. *Соколов А. В.* Метатеория социальной коммуникации / *А. В. Соколов*. – СПб. : Из-во Рос. нац. б-ки, 2001. – С. 16.